

УДК(UDC) 908(477.52)«19/21»:[719+712.253]

<https://doi.org/10.21272/starovyna.2020.56.6>

МИХАЙЛЧЕНКО М. А., КУДІНОВ Д. В.

ПАРК-ПАМ'ЯТКА САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ «ВОЛОКИТИНСЬКИЙ»: ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЯК ОБ'ЄКТУ ТУРИЗМУ

Досліджено історію формування та сучасний стан парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Волокитинський» (с. Волокитине Путивльського району Сумської області). Визначені напрями використання пам'ятки як туристичного об'єкту.

Ключові слова: Андрій Миклашевський, маєток Миклашевського, село Волокитине, пам'ятки Сумщини, парк.

Земля Сумщини багата на унікальні об'єкти природи та історії, що мають пізнавальну й естетичну цінність і разом із тим - туристичну привабливість. Натомість можливості регіону щодо організації відпочинку не достатньо реалізовані. Саме тому забезпечення раціонального та ефективного використання природних, рекреаційних, історико-культурних та інших видів туристичних ресурсів є одним з найголовніших завдань, визначених у Програмі сталого розвитку туризму в Сумській області на 2018-2022 рр. Закономірно, що це завдання не може бути у повній мірі забезпечене без визначення потенціалу пам'яток історії та культури області як можливих об'єктів туризму.

Однією з найбільш перспективних туристичних локацій області є Путивльщина, відома, насамперед, пам'ятками Державного історико-культурного заповідника «Путивль». Утім територія Путивльського району відома об'єктами, які не входять до його складу. Метою даної роботи є характеристика стану пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Волокитинський» та визначення перспектив її туристичного використання. Meti відповідають наступні дослідницькі завдання: 1) виявити та схарактеризувати особливості формування й розвитку пам'ятки; 2) оцінити актуальний стан її збереження; 3) визначити її потенціал як об'єкту туристичного відпочинку. Новизна наукової розвідки забезпечена проведенням польового дослідження з метою локалізації зруйнованих архітектурних об'єктів та виявлення сучасного стану збережених пам'яток, уведенні до наукового обігу окремих документів з фонду Сумського обласного управління архітектури (Ф. Р-3343) Державного архіву Сумської області.

Михайліченко Микола Анатолійович - кандидат історичних наук, старший викладач кафедри державно-правових дисциплін та українознавства, Сумський національний аграрний університет (Україна). Orcid ID: 0000-0003-2919-1026.

Кудінов Дмитро Валерійович - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри професійної освіти та менеджменту Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (Україна). Orcid ID: 0000-0002-1516-576X.

Реалізації завдань сприяло й залучення спогадів очільника Української держави П. П. Скоропадського, мати якого походила з роду Миклашевських, колишньої жительки с. Волокитине О. М. Бардакової, а також звернення до профільної історичної й історико-архітектурної літератури. Відмітимо, що перші публікації, присвячені маєтку Андрія Миклашевського, почали з'являтися практично одразу після завершення його розбудови. Так, вже у *«Історико-статистичному описанні Чернігівської єпархії»* відомого дослідника історії православної церкви архієпископа Філарета (Д. Г. Гумилевського) розгорнуто охарактеризовано архітектурну домінують маєтку - Покровську церкву [1]. Докладний опис садиби Миклашевського (у тому вигляді, який він мав на початку ХХ ст.) подав український історик і громадський діяч П. Я. Дорошенко [5]. Повторно інтерес дослідників архітектурної спадщини до об'єктів колишнього маєтку Миклашевського зріс після надання йому у 1970-х роках охоронного статусу¹. При цьому в своїх роботах вони переважно зосереджувалися на описі «Золотих воріт», залишаючи вільний простір для наукових розвідок інших пам'яток [2; 3, с. 179; 4, с. 82].

Заснування парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення *«Волокитинський»* пов'язане із іменем Андрія Михайловича Миклашевського (1801-1895). У 1829-1830-х роках він розпочав облаштування свого родового маєтку в с. Волокитине² (нині), збудувавши садибний будинок і заклавши парк. На початок ХХ ст., за визнанням П. Я. Дорошенка, створені А. М. Миклашевським *«будинок і парк, за своїми розмірами, шляхетною простотою, строгістю, співмірністю і гармонією усіх садибних будівель з місцевістю»*, являли собою один з кращих зразків старовинної садиби. Уся садиба колись була оточена високою огорожею з дикого каменю [5, с. 5-7]. На в'їзді до неї були збудовані готичні ворота, з обох сторін прикрашені порцеляновими гербами. Вони збереглися, проте втратили елементи декору (Додатки 1-2). Від воріт у напрямі до поміщицького будинку стелилася доріжка. Ділична садиба була дерев'яною, одноповерховою з мезоніном, збудована в стилі ампір. Чоловий фасад був прикрашений портиком та фронтоном, на шести колонах з корінфськими ліпними капітелями. До нього примикав партер з квітковими клумбами, на місці якого нині міститься меморіал загиблим у роки Радянсько-німецької війни (Додатки 3-5). Середня частина заднього фасаду будинку дещо виступала від лінії будинку; верхня її частина з балконом під напівкруглою аркою мала красивий фронтон з дерев'яними різними гербами. Ця ділянка споруди виходила на відкриту напівкруглу терасу з оранжерейними рослинами та великий круглий газон з висадженими по ньому небагатьма деревами (Додаток 14). Окрасою інтер'єру будинку були старовинні меблі і посуд, порцелянові камін та люстра, портрети А. М. Миклашевського та А. А. Олсуф'євої з синами роботи М. М. Ге, зброя стародубського полковника

¹ Рішенням Сумського облвиконкому від 28.07.1970 р. № 456 на залишках маєтку Миклашевського (11,0 га) було створено парк-пам'ятку «Волокитинський», який отримав статус пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення. Постановою Ради міністрів УРСР від 06.09.1979 № 442 статус пам'ятки архітектури та містобудування отримали розміщені на території парку-пам'ятки «Золоті ворота».

² Волокитине належало Миклашевським від 1679 р.

М. А. Миклашевського тощо (Додаток 6-7). Будинок втрачений - він був розібраний місцевими мешканцями під час революційного лихоліття 1917-1921 рр. [6, с. 186]. Нині на його місці знаходяться ґрунтові насипи, які дозволяють приблизно визначити його місцезнаходження. Як склалася доля реліквій роду Миклашевських, що зберігалися в ньому, з'ясувати не вдалося.

Неподалік будинку (за розповідями місцевих мешканців - поблизу збудованої в радянські часи будівлі сільради) А. М. Миклашевський спорудив пам'ятник своїй померлій після невдалих пологів і похованій в Москві на Ваганьковському кладовищі дружині Дар'ї Олександрівні, уродженій Олсуф'євій (1818-1848) [7, с. 260]. Монумент зведений між 1875 і 1895 роках у вигляді єгипетської піраміди з тесаних брил дикого каменю, всередині знаходилася мармурова фігура жінки, що схилилася над урною (до нашого часу не зберігся) [5, с. 6]. Серед місцевих мешканців цей пам'ятник відомий як «Журба».

По сторонам будинку і за ним розташовувався сад, головною окрасою якого була перспектива, утворена широкою липовою алеєю, що вела від будинку до «Золотих воріт» (Додаток 8). Тривалий час вони не вважалися пам'яткою архітектури й лише 1972 року були внесені до т. зв. «Додаткового списку пам'яток архітектури» [8, арк. 69]. Історик архітектури В. Вечерський охарактеризував їх, як об'єкт, збудований у неготичному стилі, що «відображає період захоплення романтизмом в архітектурі». Усупереч цьому А. Дейнека охарактеризував цю витончену трипрогонову споруду, фланковану шестигранними вежами з зубцями як зразок «мавританського» стилю [2; 3, с. 179].

Нині є втраченими деякі автентичні частини. Зокрема, чавунна з бронзою решітка воріт (сучасні ж ґрати за своєю формою та виконанням далекі від оригінальних; хоча й виглядають по-новому, але вже мають пошкодження). Не вціліла й мармурова дошка с написом «*Ad maiorem Dei gloriam anno 1875 exec. A. Miclachevski*» («Для більшої слави Господа року 1875 спорудив А. Миклашевський», лат.), що була встановлена на високому фронтоні воріт з лицьового боку. О. М. Бардакова, згадувала, що під час нацистської окупації місцевий поліцай знищив цю дошку пострілом з гвинтівки [9].

Архітектурною домінантою садиби Миклашевських була мурована, хрещата в плані, однобанна, з триярусною дзвіницею на західному фасаді Покровська церква (розташовувалася напроти садибного будинку, ліворуч від партеру), що за словами владики Філарета, який відвідав Волокитине 1863 року, «мала б слугувати окрасою навіть столиці». Збудована вона була в 1846-1857 рр. у перехідній стилістиці від пізнього класицизму до романтизму. Класицистичною за характером була загальна хрещато-банева структура храму, а на романтичні впливи вказували неоготичні деталі фасадного декору (Додаток 9).

Окрасою святині був великий порцеляновий іконостас (у Філарета - «три іконостаси - порцелянові, чудової рельєфної роботи»), порцелянові вікна та чотири величезні порцелянові люстри (Додаток 10). З порцеляну було виготовлене й інше церковне начиння, виконане в білій, синій і золотавій гамі кольорів: кіюти, дарохранильниці, панікадило, полікадила, дев'ять

свічників метрової висоти тощо. У центральній частині іконостасу містилися образи на мідних дошках, а на царських брамах - ікони, писані на фарфорі. Крім того - образи бокового вівтаря св. Варвари й в інших частинах храму - вироби «давньої іконописі, вкриті срібними визолоченими ризами». Усе порцелянове начиння церкви було виготовлене на Волокитинській порцеляновій мануфактурі Миклашевських. Утім нині всю красу інтер'єру духовного осередку ми можемо лише уявити, оскільки церква була знищена протягом 1955-1958 років за розпорядженням Сумського облвиконкому від 29 червня 1955 р. для «побудови сільського клубу на 400 місць» місцевого колгоспу ім. Жданова. Останній був зведений на фундаменті храму 1967 року «на відзнаку 50-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції» (Додаток 11-12). На жаль, не зберігся й унікальний порцеляновий іконостас. За спогадами О. В. Бардакової, він був зіпсований й розібраний ще в середині 1920-х років. Відомо, що фрагменти іконостасу були передані Глухівському районному історико-краєзнавчому музею (в 1930-х роках), а в повоєнні роки також потрапили до фондів Академії архітектури УРСР (нині зберігаються в Державному архітектурно-історичному заповіднику «Софійський музей»), Путивльського краєзнавчого музею, Сумського художнього музею, Сумського обласного краєзнавчого музею, а високохудожнє «Розп'яття» - до Державного історичного музею УРСР. Станом на 1956 р. у храмі ще зберігалися дві меморіальні фарфорові дошки, що пропонувалося «зняти й зберегти». Один із дев'яти напільних підсвічників нині можна побачити в Спасо-Преображенському соборі м. Путивль [1, с. 326-327; 2, с. 936; 6, с. 199; 10, с. 464; 11, с. 271-273; 12, арк. 90; 13, с. 165; 14, с. 104; 15, с. 287-288].

Праворуч від входу до церкви (за розповідями старожилів у склепі всередині церкви) знаходилась могила її фундатора [5, с. 7]. Утім за уточненими даними О. М. Бардакової, склеп А. М. Миклашевського знаходився в стороні від святині, але був з'єднаний з нею тунелем. Вона ж указувала, що під храмом існувала ціла мережа підземних ходів. Утім це повідомлення ще потребує доказів [16].

Кілька років тому біля підніжжя зруйнованого храму навпроти в'їзних воріт було споруджено пам'ятний знак із зображенням Покровської церкви та написом, який свого часу було вибито на могильній плиті А. М. Миклашевського - «Место конечного упокоения создателя храма сего» (Додаток 13).

Отже, архітектурний комплекс парку-пам'ятки «Волокитинський» зазнав значних і практично невідновних втрат, проте колишня садиба не втрачає туристичної привабливості. Логічним початком екскурсійного маршруту є в'їзні ворота колишнього маєтку. Вцілілі частини Покровської церкви (сходи та парапет) дозволяють зробити зорову реконструкцію пам'ятки. При цьому розповідь про історію церкви можна доповнити фотоматеріалами та фрагментами зі спогадів П. П. Скоропадського про урочистості, які відбувалися на цьому місці щорічно 5 липня в день іменин А. П. Миклашевського й супроводжувалися святковою церковною службою, військовим оркестром і феєрверком [17, с. 398-399].

Надзвичайно цікавою в екскурсійному сенсі є галявина (містилася навпроти заднього фасаду неіснуючого нині садибного будинку). Про неї

також згадував у своїх спогадах гетьман П. П. Скоропадський: *«Найкращі часи нашого дитинства, провів я в Волокитині Глухівського повіту Чернігівської губернії, що належав дідові моєму по материнській лінії Андрію Михайловичу Миклашевському. Маєток цей універсалом Мазепи було визнано за предком мого діда стародубським полковником Михайлом Андрійовичем Миклашевським. Я багато їздив по Україні, і вважаю, що в сенсі розташування це був один з найкрасивіших маєтків. Прекрасний просторий дерев'яний будинок в стилі Олександрівського Empire, з одного боку галявина, біля галявини знаменита Волокитинського церква, оздоблена всередині обробленою Волокитинською порцеляною, і чудовий вид на річку, пластичну річку Клевень, що є кордоном між Україною і Великоросією, на цілий ланцюжок сіл і далі на місто Путивль. З іншого боку теж дуже велика галявина, де росли кілька прекрасних екземплярів дубів, тополь і каштанів і два чарівних флігеля для гостей»* [17, с. 396]. Один зі згаданих гетьманом дубів зберігся до наших часів. Він добре впізнаваний на старих світлинах і тому є досить чітким орієнтиром для зорової реконструкції садиби Миклашевського (Додатки 14-15). Мальовничість об'єкту й укорінена в українській культурі традиція пов'язувати старовинні дуби з іменами видатних людей, може перетворити його на цікаву для туристів пам'ятку - *«Дуб Скоропадського»*.

Під час екскурсії важливо згадати про історію Волокитинської порцелянової мануфактури, заснованій наприкінці 1830-х років (датою заснування найчастіше називають 1839 р.). За досить короткий час свого існування (припинила свою роботу в 1861 р.) вона отримала широке визнання, увійшовши до числа кращих підприємств галузі Російської імперії, створюючи конкуренцію навіть Імператорському заводу (волокитинський фарфор поставлявся до царського двору). У 1849 р. на Виставці російських мануфактурних виробів в Санкт-Петербурзі продукція Волокитинської мануфактури була визнана гідною золотої медалі *«за представлені зразки відмінного порцеляни»*. М. А. Миклашевський мав магазини в Москві, Петербурзі, Києві, лавки в Харкові, Чернігові, Полтаві, Нижньому Новгороді; вироби його підприємства продавалися на ярмарках і виготовлялися на замовлення. Майже відразу після закриття мануфактури її вироби, особливо статуетки, стали користуватися великим колекційним попитом. Нині волокитинська порцеляна експонується в українських та закордонних музеях (Ермітаж, Російський музей, Музей кераміки *«Садиба Кусково»*), є окрасою приватних колекцій [18; 19, с. 108-109].

До нашого часу не збереглися такі цікаві з історичної та мистецької точки зору пам'ятки садиби Миклашевських як: головний будинок, Покровська церква, пам'ятник-піраміда Дар'ї Олександрівні Миклашевській, могила Андрія Михайловича Миклашевського. Елементи декору втратили в'їзні та *«Золоті»* ворота. Разом із тим, з огляду на історію садиби та видатних людей, пов'язаних із нею, парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення *«Волокитинський»* має потенціал не лише як об'єкт екологічного туристичного відпочинку, а й культурно-пізнавального туризму. Туристам буде цікаво відвідати парк Миклашевських, ознайомитися з його флористичною колекцією (цей аспект вимагає окремого ботанічного

дослідження). Звичайно, основним об'єктом парку виступатимуть «Золоті ворота», біля яких можна подати розгорнуту розповідь про архітектурні особливості всього колишнього комплексу садиби. Попри руйнацію більшості об'єктів, довести інформацію про них можна за допомогою прийомів зорової реконструкції та зорового монтажу, вживаних гідами. Таку розповідь варто унаочнити світлинами храму, посуду мануфактури, власників маєтку тощо (прийом показу наочних матеріалів). Власне, подана в цій статті інформація, як і в інших виданнях по темі (у тому числі ті аспекти історії с. Волокитине, що не були предметом даного дослідження - генеалогія Миклашевських, археологічні дослідження 1870-х років на території маєтку Миклашевських, побут місцевого населення в дожовтневу епоху, події Української національно-демократичної революції в краї, суспільні зміни в 1920-1930-ті роки, голод 1932-1933 рр., період нацистської окупації, розвиток села в повоєнний час, природа Середнього Посейм'я), дозволить сформувати достатньо повне уявлення про формування і розвиток пам'ятки садово-паркового мистецтва, історію Волокитине, побут поміщиків дореформеного й пореформеного періодів.

ДОДАТКИ

*1. В'їзні ворота. Фото кінця XIX - початку XX ст.
Джерело: <http://www.philocartist.su/articles/IMG/01vuv.jpg>*

2. В'їзні ворота. Фото 2019 р.
Джерело: фото М. А. Михайліченка.

3. Передній фасад садибного будинку. Фото початку XX ст.
Джерело: Дорошенко П. Волокитино // Столиця и усадьба. 1915. №44. С. 3.

4. Партер перед садибним будинком. Фото початку XX ст.
Джерело: Дорошенко П. Волокитино // Столиця и усадьба. 1915. №44. С. 6.

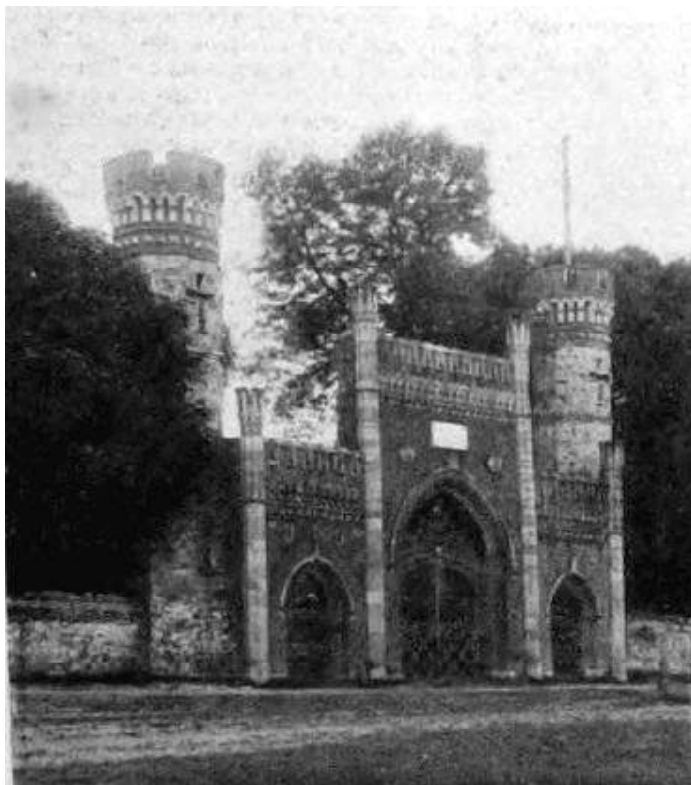

5. Меморіал загиблим у Другій світовій війні. Фото 2019 р.
Джерело: фото М. А. Михайліченка.

6-7. Інтер'єр зали та кабінету садибного будинку. Фото початку XX ст.
Джерело: Дорошенко П. Волокитино // Столиця і усадьба. 1915. №44. С. 5.

8. «Золоті ворота». Фото початку XX ст.
Джерело: Дорошенко П. Волокитино // Столиця и усадьба. 1915. №44. С. 4.

9. Покровська церква. Фото кінця XIX ст.
Джерело: Вечерський В.В. Втрачені об'єкти архітектурної спадщини України.
Київ: НДІПІАМ: Головний архітектур, 2002. С. 271.

10. Інтер'єр Покровської церкви з іконостасом. Фото Є. Спаської 1930-х рр.
Джерело: Вечерський В.В. Втрачені об'єкти архітектурної спадщини України.
Київ: НДІТІАМ: Головкивархітектура, 2002. С. 272.

11. Руїни Покровської церкви. Фото М. Цапенка 1958 року.
Джерело: Вечерський В.В. Втрачені об'єкти архітектурної спадщини України. -
Київ: НДІТІАМ: Головкивархітектура, 2002. С. 272.

*12. Будинок культури. Фото 2019 р.
Джерело: фото М. А. Михайліченка.*

*13. Знак в пам'ять про М.А. Миклашевського та Покровську церкву.
Джерело: фото М. А. Михайліченка.*

*14. Задній фасад садибного будинку. Фото початку XX ст.
Джерело: <https://pastvu.com/p/235031>*

15. Чотирьохсотрічний двостовбуровий дуб на галявині,
на яку виходив задній фасад садибного будинку.
Джерело: фото М. А. Михайліченка.

1. Филарет (Д. Г. Гумилевский). Историко-статистическое описание Черниговской епархии. Чернигов: Губ. тип., 1873. Кн. 7: Стародубский, Мглинский, Новозыбковский, Глуховский и Нежинский уезды. 437 с.
2. Вечерський В. Палацо-парковий ансамбль садиби Миклашевських, 1830 // Звід пам'яток історії та культури України. Сумська область / НАН України. Інститут історії України; Центр досліджень історико-культурної спадщини України. К.: б. в., 2017. С. 936-937.
3. Дейнека А. И. Памятники архитектуры Сумщины: Путеводитель. Харьков: Прапор, 1989. 199 с.
4. Сторчака Н. І. Миклашевські і Волокитине // Путивльський краєзнавчий збірник. 2004. Вип. 1. С. 79-85.
5. Дорошенко П. Волокитино. Столиця и усадьба. 1915. № 44. С. 5-8.
6. Бардакова О. М. Волокитине у 1917-1941 роках // Путивльський краєзнавчий збірник. 2007. Вип. 3. С. 185-200.
7. Московский некрополь / Сост. В. И. Саитов, Б. Л. Модзалевский, Авт. предисл. и изд. Вел. кн. Николай Михайлович. Т. 2: (К-П). СПб., 1908 486 с.
8. Державний архів Сумської області (далі - ДАСО). Ф. Р-3343. Оп. 1. Спр. 242. 114 арк.
9. Малик Є. Золоті ворота садиби Миклашевських. До 140-річчя створення волокитинського шедевр. URL: http://putivl.com.ua/88888958_menu/88888990_menu/88888973-klub-kraeved/putivlshchina-v-xviii-i-xix-veka.html.
10. Бардакова О. М. Волокитине в роки Великої Вітчизняної війни. Окупація // Путивльський краєзнавчий збірник. 2010. Вип. 6. С. 461-504.
11. Вечерський В. В. Втрачені об'єкти архітектурної спадщини. К.: НДІТІАМ: Головкивархітектура, 2002. 591 с.
12. ДАСО. Ф. Р-3343. Оп. 1. Спр. 92. 120 арк.
13. Путивль. Фотопутеводитель / Сост. Вечерський В. В., Гильбо И. А., Луговский А. В. К.: «Мистецтво», 1992. 192 с.
14. Ралдугіна Т. П. Павло Скоропадський - нащадок славетних українських родів (за матеріалами Національного музею історії України). Національна та історична пам'ять. 2013. Вип. 7. С. 95-106.
15. Чурочкин А. А. Путивльская земля в X - начале XX века. ЧКП «Эллада», 2011. 360 с.
16. Бардакова О. М. Волокитине в роки Великої Вітчизняної війни. Окупація // Путивльський краєзнавчий збірник. 2010. Вип. 6. С. 461-504.
17. Скоропадський П. Мое детство на Украине // Скоропадський П. Спогади. Кінець 1917 - грудень 1918 / П. Скоропадський. Київ-Філадельфія, 1995. 493 с.
18. Корусь Е. Фарфор Миклашевського. URL: <http://www.gelos.kiev.ua/news/2013/08/18/farfor-miklashevskogo/>.
19. Хасанова О. І. Волокитинський завод, історія виникнення та його продукція у фондах Харківського історичного музею. П'ятнадцять Сумцовських читання: збірник

матеріалів наукової конференції, присвяченої 155-й річниці з дня народження видатного українського вченого академіка АН України М. Ф. Сумцова, 17 квітня 2009 р. Харків: Оригінал, 2009. С. 108-110.

References

1. Fylaret (D. H. Humylevskyi). Ystoryko-statystycheskoe opysanye Chernyovskoi eparkhyi. Chernyov: Hub. typ., 1873. Kn. 7: Starodubskiy, Mhlynskiy, Novozybkovskiy, Hlukhovskiy y Nezhynskiy uezdy. 437 s.
2. Vecherskiy V. Palatso-parkoviy ansambl sadyby Myklashevskiykh, 1830 // Zvid pamiatok istorii ta kultury Ukrainy. Sumsk oblast / NAN Ukrainy. Instytut istorii Ukrainy; Tsentr doslidzhen istoriko-kulturnoi spadshchyny Ukrainy. K.: b. v., 2017. S. 936-937.
3. Deineka A. Y. Pamiatnyky arkhytektury Sumshchyny: Putevodytel. Kharkov: Prapor, 1989. 199 s.
4. Storchaka N. I. Myklashevski i Volokytyne // Putyvlskiy kraieznavchyi zbirnyk. 2004. Vyp. 1. S. 79-85.
5. Doroshenko P. Volokytyno. Stolytsa y usadba. 1915. № 44. S. 5-8.
6. Bardakova O. M. Volokytyne u 1917-1941 rokakh // Putyvlskiy kraieznavchyi zbirnyk. 2007. Vyp. 3. S. 185-200.
7. Moskovskiy nekropol / Sost. V. Y. Saytov, B. L. Modzalevskiy, Avt. predysl. y yzd. Vel. kn. Nikolai Mykhailovych. T. 2: (K-P). SPb., 1908 486 c.
8. Derzhavnyi arkhiv Sumskoi oblasti (dali - DASO). F. R-3343. Op. 1. Spr. 92. 120 ark.
9. Malyy Ye. Zoloti vorota sadyby Myklashevskiykh. Do 140-richchia stvorennia volokytynskoho shedevru. URL: http://putivl.com.ua/88888958_menu/88888990_menu/88888973-klub-kraeved/putivlshchina-v-xviii-i-xix-veka.html.
10. Bardakova O. M. Volokytyne v roky Velykoi Vitchyznianoï viiny. Okupatsiia // Putyvlskiy kraieznavchyi zbirnyk. 2010. Vyp. 6. S. 461-504.
11. Vecherskiy V. V. Vtrachenі obiekty arkhitekturnoi spadshchyny. K.: NDITIAM: Holovkyivarkhitektura, 2002. 591 s.
12. DASO. F. R-3343. Op. 1. Spr. 242. 114 ark.
13. Putyv. Fotoputyvodytel / Sost. Vecherskiy V. V., Hylbo Y. A., Luhovskiy A. V. K.: «Mystetstvo», 1992. 192 s.
14. Ralduhina T. P. Pavlo Skoropadskiy - nashchadok slavetnykh ukrainskykh rodiv (za materialamy Natsionalnogo muzeiu istorii Ukrainy). Natsionalna ta istorychna pamiat. 2013. Vyp. 7. S. 95-106.
15. Churochkin A. A. Putyvlskaia zemlia v Kh - nachale KhKh veka. ChKP «Ellada», 2011. 360 s.
16. Bardakova O. M. Volokytyne v roky Velykoi Vitchyznianoï viiny. Okupatsiia // Putyvlskiy kraieznavchyi zbirnyk. 2010. Vyp. 6. S. 461-504.
17. Skoropadskiy P. Moe detstvo na Ukrainy // Skoropadskiy P. Spohady. Kinets 1917 - hruden 1918 / P. Skoropadskiy. Kyiv-Filadelfiia, 1995. 493 s.
18. Korus E. Farfor Myklashevskoho. URL: <http://www.gelos.kiev.ua/news/2013/08/18/farfor-miklashevskogo/>.
19. Khasanova O. I. Volokytynskiy zavod, istoriia vynykennia ta yoho produktsiia u fondakh Kharkivskoho istorychnoho muzeiu. Piatnadtsiati Sumtsovski chytannia: zbirnyk materialiv naukovoi konferentsii, prysviachenoï 155-y richnytsi z dnia narodzhennia vydatnogo ukrainskoho vchenoho akademika AN Ukrainy M. F. Sumtsova, 17 kvitnia 2009 r. Kharkiv: Oryhinal, 2009. S. 108-110.

Mykhailichenko M. A., Kudinov D. V.

PhD (History), Senior Lecturer of the chair of State Law and Ukrainian Studies, Sumy National Agrarian University (Ukraine).

Dr. (History), Associate Professor, Sumy Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education (Ukraine).

PARK MONUMENT OF LANDSCAPE ART OF LOCAL IMPORTANCE VOLOKYTINSKYI: HISTORY, CURRENT STATE AND PROSPECTS AS A TOURISM OBJECT

The history of formation and the current state of the park monument of landscape art of local importance Volokytynskiy (village Volokytyne in Putyv raion of Sumy oblast) are researched.

The founding of the park monument of landscape art of local importance Volokytynskiy is connected to the name of Andriy Mykhailovych Myklashevskiy (1801-1895). In 1829 he

began the construction of his family estate in the village Volokytyne, building a manor house and laying a park. In 1846-1857 a brick, cross-shaped, single-domed Church of the Intercession and a three-tiered bell tower on the western facade were built. The manor was surrounded by a high fence made of crude stone which had two gothic-style gates - entrance gates and so-called Golden Gates.

These two gates are the only remains of the architectural structures of the palace and park ensemble which have survived to present days. Due to their historical and artistic value they can become an attractive tourist object. Some of the landmarks of nature are also of tourist interest, including a four-hundred year old two-stem oak, which is a dumb witness of the presence of the future hetman Pavlo Skoropadskyi in the estate.

Thus, the architectural complex of the park monument Volokytynskyi has suffered considerable losses, however, in view of the history of the estate and the prominent people associated with it (including hetman Pavlo Skoropadskyi), the park monument of landscape art of local importance Volokytynskyi has the potential not only as an object of ecological tourist recreation, but also of cultural and educational tourism.

Key words: *Andriy Myklashevskyi (Andrey Miklashevsky), Myklashevskyi estate, village Volokytyne (Volokitino), Sumshchyna monuments.*

Отримано 06.05.2020